

29. 12. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Výklad právního jednání podle právní úpravy účinné od 1.1.2014

V rámci rekodifikace civilního práva zákonem č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen "NOZ"), došlo k významné změně pravidel interpretace právního jednání. NOZ se, na rozdíl od předchozí právní úpravy, odklonil od formálního hlediska interpretace a za stěžejní pro výklad právního jednání nadále považuje zjištění skutečného úmyslu jednajících stran. Cílem tohoto článku je provést analýzu této problematiky, s přihlédnutím k nedávnému rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 5281/2016.

Podle právní úpravy účinné před 1. 1. 2014, tedy dle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“), se právní jednání vyjádřené slovy vykládala nejen podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil.[1]Podmínkou pro přihlédnutí k vůli jednajících účastníků byla skutečnost, že tato vůle nebyla v rozporu s jazykovým vyjádřením projevu.[2]Pro interpretaci právních jednání nevyjádřených slovy se pak uplatňovala tzv. objektivní metoda interpretace, která projevu vůle přisuzuje takový význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen.

V současnosti jsou pravidla výkladu právního jednání stanovena v § 555 a násl. NOZ, kdy výchozím principem pro posouzení právního jednání je zjištění jeho obsahu a pravé povahy.[3] Právní jednání vyjádřené slovy či jinak se dle § 556 NOZ posuzuje primárně podle úmyslu jednajícího, byl-li druhé straně úmysl znám či o něm musela druhá strana vědět. Pokud nelze úmysl zjistit, posoudí se právní jednání podle toho, jaký význam by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, komu je určen. Účinná právní úprava tak představuje odklon od formálního jazykového výkladu, jako klíčového principu interpretace ObčZ, k hledisku materiálnímu (subjektivnímu), které za stěžejní pro výklad právního jednání považuje zjištění skutečného úmyslu jednajících stran. Teprve v případě, že se tento úmysl stran nepodaří prokázat, dochází k aplikaci objektivní metody interpretace a tím pádem i modifikaci tohoto subjektivního hlediska. Skutečnost, že účinná právní úprava zakotvuje subjektivní hledisko interpretace, je možné doložit i § 556 odst. 2 NOZ, které imperativně stanoví, že se při výkladu projevu vůle přihlédne i k zavedené praxi mezi stranami, co právnímu jednání předcházelo a jak si strany daly najevo, jaký obsah a význam jednání přikládají.

Z výše uvedeného vyplývá, že základním cílem interpretace právního jednání je vyložit skutečný úmysl jednajících stran. Cílem této koncepce je jednak zdůraznění autonomie vůle stran jako vůdčí zásady soukromého práva, ale také eliminace tzv. zastřených jednání, která právo obcházejí a jsou z hlediska zachování právní jistoty nežádoucí.[4] Použitím objektivních kritérií jakožto jakési „záchranné sítě“ při interpretaci[5] pak dochází k zajištění určitých standardů a limitů, které by měl výklad respektovat. K samotnému zjištění úmyslu jednajících stran jsou užívány výkladové metody, a to zejména jazykové (gramatické), logické, systematické, teleologické aj., společně se skutkovými okolnostmi daného jednání. Osoba, která v konkrétním případě provádí interpretaci právního jednání, v kontextu výše uvedeného musí pro správné zjištění úmyslu provést většinou nejenom výklad gramatický, ale zároveň neopomíjet ani další projevy vůle, ať už výslovné či konkludentní. Z tohoto důvodu jsou zásadními okolnostmi pro interpretaci právního jednání zejména právní rámec daného jednání, typ užitého jazyka (obecný či odborný) či samotná forma a obsah právního jednání.

Problematicke výkladu právního jednání se v nedávné době věnoval i Nejvyšší soud České republiky v rozsudku sp. zn. 21 Cdo 5281/2016 ze dne 25. dubna 2017. Skutkový stav zmíněného judikátu spočíval v situaci, kdy se žalobce domáhal určení neplatnosti odvolání z funkce tajemníka Úřadu městské části Praha 4 z důvodu nejmenování svého zástupce po dobu své pracovní neschopnosti.[6] Soud první instance se přiklonil k žalobcově argumentaci, že zákon sice ukládal žalovanému povinnost jmenovat své zástupce, ale neukládal mu konkrétní povinnost zajistit si zástupce po dobu pracovní neschopnosti, což bylo žalobci vytýkáno žalovanou v odvolání z jeho pozice. Odvolací soud naopak přisvědčil žalované, kdy uvedl, že při užití logického a systematického výkladu se zaměřením na posouzení obsahu tohoto právního jednání a zkoumání vůle žalované je nutné dospět k závěru, že žalovaná žalobci v odvolání implicitně vytýkala i porušení jeho povinnosti jmenovat zástupce před započítáním jeho pracovní neschopnosti.

Nejvyšší soud na základě dovolání podaného žalobcem shledal rozsudek odvolacího soudu nesprávným a vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení. Nejvyšší soud odvolacímu soudu zejména vytknul, že v projednávané věci výklad projevu vůle žalované sice prováděl, ale pouze pomocí interpretace písemného textu, aniž by se při výkladu tohoto právního jednání pokusil zjistit, jaká byla skutečná vůle žalované a zda úmysl (záměr) jednajícího byl nebo musel být žalobci znám, a aniž by náležitě reflektoval výše uvedené odlišnosti pravidel výkladu projevu vůle vyplývajících z §§ a 556 NOZ od pravidel výkladu projevu vůle obsažených v ObčZ účinném do 31. 12. 2013 (zejména v ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák.).

Z odůvodnění Nejvyššího soudu:

„Základním hlediskem pro výklad právního jednání je tedy podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 úmysl jednajícího (popřípadě – u vícestranných právních jednání – společný úmysl jednajících stran), byl-li takový úmysl druhé straně (adresátovi projevu vůle) znám, anebo musela-li (musel-li) o něm vědět. Při zjišťování tohoto úmyslu je třeba vycházet z hledisek uvedených v ustanovení § 556 odst. 2 NOZ a přihlídnout též k praxi zavedené mezi stranami v právním styku, k tomu, co právnímu jednání předcházelo, i k tomu, jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají. Teprve v případě, že ani za použití uvedených výkladových pravidel nelze zjistit úmysl jednajícího, se uplatní objektivní metoda interpretace a projevu vůle se přisuzuje význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen.“

Pro oblast pracovněprávních vztahů však z § 18 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, vyplývá, že se použije „výklad pro zaměstnance nejpříznivější“ a že se tedy ustanovení § 557 NOZ v pracovněprávních vztazích nepoužije; výraz, který připouští různý výklad, se proto ve smyslu § 18 zákoníku práce vyloží (z hlediska obsahu a významu právního jednání v pracovněprávních vztazích) způsobem, který je co nejpříznivější pro zaměstnance. Výklad projevu vůle může směřovat jen k objasnění jeho obsahu, tedy ke zjištění toho, co bylo skutečně projevováno. Pomocí výkladu projevu vůle nelze „nahrazovat“ nebo „doplňovat“ vůli, kterou zaměstnanec nebo zaměstnavatel (popřípadě jiný subjekt pracovněprávních vztahů) neměl nebo kterou sice měl, ale neprojevil ji. Výkladem projevu vůle není dovoleno ani měnit smysl jinak jasného pracovněprávního jednání.

Z výše uvedeného lze shrnout, že přestože Nejvyšší soud potvrdil subjektivní hledisko interpretace jako klíčové pro výklad právního jednání, nelze jím, alespoň v oblasti pracovněprávních vztahů, vůli jednajících stran nahrazovat či doplňovat. Nadto je nutné podotknout, že dovozování vůle čistě z jazykového výkladu psaného textu může být pro prokázání skutečného úmyslu stran nedostatečné a může vést, jako ve výše zmíněném případě, i ke zrušení rozhodnutí. Z tohoto důvodu je při výkladu jakéhokoliv právního jednání vždy nutné zjistit skutečnou vůli jednajícího, a taktéž, zda úmysl jednajícího byl nebo musel být druhé straně znám.

Mgr. David Hlaváček, LL.M.

[Weinhold Legal, v.o.s. advokátní kancelář](#)

Florentinum (building C)

Na Florenci 15

110 00 Praha 1

Tel.: +420 225 385 333

Fax: +420 225 385 444

e-mail: wl@weinholdlegal.com

[1] ObčZ § 35 odst. 2.

[2] Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1650/98 ze dne 26. 11. 1998.

[3] NOZ, § 555 odst. 1

[4] Tuto skutečnost lze ostatně doložit i základní zásadou občanského práva, dle které nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého jednání (§ 6 NOZ).

[5] § 556 odst. 2 a § 558 NOZ.

[6]

Zákon 131/2000 Sb., zákon o hlavním městě Praze, § 81 odst. 5 písm. c).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)